

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 198/2020-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. mája 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Ľubošom Bajuzíkom, advokátska kancelária, Námestie slobody 2, Humenné, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva podľa čl. 36 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd a tiež aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 68/2006 a jeho uznesením sp. zn. 12 C 68/2006 z 18. júla 2018, ako aj uznesením sp. zn. 12 C 68/2006 zo 4. októbra 2018 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Cdo 180/2019 a jeho uznesením sp. zn. 1 Cdo 180/2019 zo 16. decembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] odmieta.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. marca 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a tiež aj práva spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 68/2006 a jeho uznesením sp. zn. 12 C 68/2006 z 18. júla 2018 (ďalej len „uznesenie okresného súdu II“) a uznesením sp. zn. 12 C 68/2006 zo 4. októbra 2018 (ďalej len „uznesenie okresného súdu III“), ako aj postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Cdo 180/2019 a jeho uznesením sp. zn. 1 Cdo 180/2019 zo 16. decembra 2019 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka (žalobkyňa) sa svojou žalobou z 10. apríla 2006 (ďalej len „žaloba“) na okresnom súde domáhala proti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“), zaplata sumy 94 949 € s príslušenstvom. V právnej veci žaloby sa na okresnom súde konanie viedlo pod sp. zn. 12 C 68/2006.

3. Okresný súd uznesením sp. zn. 12 C 68/2006 z 2. júla 2007 (ďalej len „uznesenie okresného súdu I“) priznal sťažovateľke (žalobkyni) oslobodenie od súdnych poplatkov.

4. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 12 C 68/2006 z 20. mája 2016 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) rozhodol tak, že 1. žalovanému uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľke sumu 1 200 € spolu s úrokmi z omeškania, 2. v prevyšujúcom rozsahu žalobu

zamietol a 3. žiadnemu z účastníkov (sporových strán) nárok na náhradu trov konania nepriznal.

5. Sťažovateľka však proti rozsudku okresného súdu podala riadne a včas odvolanie – riadny opravný prostriedok, na základe ktorého Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 2 Co 7/2017 z 8. februára 2018 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil. Rozsudok okresného súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu nadobudol právoplatnosť 4. apríla 2018.

6. Následne sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie – mimoriadny opravný prostriedok.

7. Uznesením okresného súdu II vydaným súdnym úradníkom bolo pre nezaplatenie súdneho poplatku za sťažovateľkou podané dovolanie proti rozsudku krajského súdu dovolacie konanie zastavené s tým, že žalovanému sa náhrada trov dovolacieho konania nepriznáva.

8. Sťažovateľka proti uzneseniu okresného súdu II podala sťažnosť, ktorá bola uznesením okresného súdu III vydaným sudcom pre jej nedôvodnosť zamietnutá. Uznesenie okresného súdu II v spojení s uznesením okresného súdu III nadobudlo právoplatnosť 7. novembra 2018.

9. Následne sťažovateľka podala proti uzneseniu okresného súdu III dovolanie – mimoriadny opravný prostriedok, ktorým sa dovoľavala naplnenia dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), v zmysle ktorého (okresný) súd strane nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Avšak uznesením najvyššieho súdu bolo dovolacie konanie zastavené. Uznesenie najvyššieho súdu bolo sťažovateľke, resp. jej právnenému

zástupcovi doručené 28. januára 2020 a podľa zistenia ústavného súdu toho istého dňa nadobudlo aj právoplatnosť.

10. Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti okrem iného uviedla:

„... napriek existencii... uznesenia o oslobodení od súdnych poplatkov súd prvej inštancie rozhodol o súdnom poplatku, hoci takýto postup je vylúčený zo zákona, čím mi odňali možnosť konať pred súdom v rozsahu, aký mi zaručuje CSP.

Podľa § 470 ods. 2 veta prvá C. s. p. /ale/ právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

V predmetnej veci zastávam názor, že oslobodenie od súdnych poplatkov, ktoré mi bolo priznané citovaným uznesením súdu prvej inštancie zo dňa 2.7.2007 sa vzťahuje na celé konanie, t. j. aj na dovolacie konanie. Pojem celé konanie obsahovalo pôvodne ustanovenie § 138 ods. 1 OSP, podľa ktorého na návrh účastníka môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov. Vzhľadom na vyššie uvedení citáciu § 470 CSP tento úkon ostal zachovaný.

Pri reštriktívnom spôsobe výkladu NS SR správne síce citoval ust. § 419 CSP pominul však ďalšiu časť prípustnosti dovolania a to dôvody závažných procesných nedostatkov a záujem na zjednotení rozhodovacej činnosti súdov. V prvom rade OS Košice I dopustil sa hrubého procesnému pochybenia pokiaľ sa odvolával... pri vyrubovaní poplatku na zákon o súdnych poplatkoch a pritom uznesením toho istého súdu 12 C 68/2006-56 zo dňa 2.7.2007 bolo mi priznané oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 169 ods. 2 OSP bez akéhokoľvek časového obmedzenia alebo bez obmedzenia na tú ktorú časť súdneho konania. Ďalšie rozhodnutia v podstate už len toto pochybenie opakovali a NS SR sa zaoberal len tým, či sú splnené procesné podmienky, pričom tvrdil, že ide o neodstrániteľnú vadu.

NS SR však absolútne pominul tú skutočnosť, že pri výklade zákona sa prioritizuje tzv. objektívny teleologický výklad t. j. výklad podľa účelu a zmyslu zákona. Súd musí každé ustanovenie CSP vykladať ústavnokonformne a eurokonformne, pričom musí predovšetkým rešpektovať judikatúru ESLP a Súdneho dvora EÚ.

V zmysle čl. 4 Základných princípov CSP, ak sa právna vec nedá prejednať a rozhodnúť na základe výslovného ustanovenia tohto zákona, právna vec sa posúdi

podľa ustanovenia tohto alebo iného zákona, ktoré upravuje právnu vec čo do obsahu a účelu najbližšiu posudzovanej právnej veci.

Ak takého ustanovenia niet, súd prejedná a rozhodne právnu vec podľa normy, ktorú by zvolil, ak by bol sám zákonodarcom, a to s prihliadnutím na princípy všeobecnej spravodlivosti a princípy, na ktorých spočíva tento zákon, tak, aby výsledkom bolo rozumné usporiadanie procesných vzťahov zohľadňujúce stav a poznatky právnej náuky a ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít.

Článok 4 upravuje analógiu legis a analógiu iuris, ktorá má ako výkladové pravidlo svoje nesporné miesto i v predpisoch procesného práva. Reflektuje sa zákaz odopretia spravodlivosti /denegatio iustitiae/ teda že sudca nemôže spor neprejednať a nerozhodnúť, ak chýba výslovná právna úprava prejednávanej právnej veci. Klasické interpretačné pravidlo, analógia, umožňuje sudcovi použiť ustanovenie svojím obsahom a účelom natoľko podobné, že je žiaduce posúdiť podľa neho i právne veci, ktoré do hypotézy právnej normy výslovne poňaté neboli.

Ďalej je vyjadrené interpretačné pravidlo, ktoré nemá byť zamieňané so sudcovskou normotvorbou, ale je len osobitným vyjadrením zákazu odopretia spravodlivosti a umožňuje sudcovi vec spravodlivo rozhodnúť aj v prípadoch, ak výslovné znenie zákona neexistuje. Podobnú či rovnakú formuláciu obsahuje viacero európskych kódexov, napríklad čl. 1 švajčiarskeho občianskeho zákonníka /ZGB/.

Na základe vyššie uvedeného mám teda za to, že oba súdy nesprávnym procesným postupom znemožnili mi, aby som uskutočňovala mne patriace procesné práva a to v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Konanie ako celok nevykazovalo znaky spravodlivosti, preto došlo k porušeniu mojich ústavných práv, tak ako sú špecifikované vyššie...“

11. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1./ Základné práva sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], trvalé bytom [REDAKOVANÉ], upravené v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru, čl. 36 ods. 1, 2 Listiny postupom Najvyššieho súdu SR v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Cdo /180/2019 a jeho uznesením zo dňa 16.12. 2019, ako aj postupom

Okresného súdu Košice I sp. zn. 12 C/68/2006 a jeho uzneseniami zo dňa 18.7.2018 a zo dňa 4.10.2018 porušené boli.

2. / Zrušuje sa uznesenie NS SR sp. zn. 1 Cdo/180/2019 zo dňa 16.12.2019, ako aj uznesenia Okresného súdu Košice I sp. zn. 12 C/68/2006 zo dňa 18. 7. 2018 a 4.10. 2018 a vec sa vracia Okresnému súdu Košice I na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. / V zmysle čl. 46 ods. 3 a čl. 127 ods. 2, ods. 3 Ústavy SR sa priznáva sťažovateľke náhrada trov konania a NSSR, ako aj OS Košice I sú povinní uhradiť v zákonnej lehote 2 mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia na účet právneho zástupcu JUDr. Ľuboša Bajuzíka,

a./ trovy právneho zastupovania v konaní pred Ústavným súdom SR vo výške 375,24 Eur/ 2 úkony právnej pomoci : 1. prevzatie veci, porada, plná moc, 2. podanie na Ústavný súd /177,- Eur x 2/, 2 x 10,62 Eur paušálny poplatok/

b./ primerané finančné zadosťučinenie v sume 5000.-Eur pre sťažovateľku

trvalé bytom

II.

Relevantná právna úprava

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

14. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon

v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

15. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Ak rozhodnutie nadobúda právoplatnosť vyhlásením alebo oznámením a ak sa podľa osobitných predpisov zároveň doručuje jeho písomné vyhotovenie, začína lehota plynúť dňom doručenia tohto písomného vyhotovenia sťažovateľovi; ak sa rozhodnutie doručuje len jeho zástupcovi, začína lehota plynúť dňom doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia tomuto zástupcovi. Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

16. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

17. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

18. Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

19. Podľa čl. 36 ods. 2 listiny kto tvrdí, že bol ukrátený na svojich právach rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takého rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nemožno vylúčiť preskúmavanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd podľa listiny.

20. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

21. Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, má právo na účinný opravný prostriedok pred vnútroštátnym orgánom bez ohľadu na to, že porušenie spôsobili osoby pri plnení ich úradných povinností.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

22. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí a zistil, že jej predmetom je namietané porušenie označených základných a iných práv podľa ústavy, listiny a dohovoru uznesením okresného súdu II a uznesením okresného súdu III a týmto predchádzajúcim postupom, ako aj uznesením najvyššieho súdu a tomuto predchádzajúcim postupom.

23. Ústavnú sťažnosť sťažovateľka odôvodňuje najmä tým, že pokiaľ okresný súd napriek oslobodeniu sťažovateľky od súdnych poplatkov uznesením okresného súdu I

sťažovateľku za ňou podané dovolanie – mimoriadny opravný prostriedok proti rozsudku krajského súdu vyzval na zaplatenie súdneho poplatku v sume 5 828 € a následne, keďže sťažovateľka tento súdny poplatok v zákonnej 10-dňovej lehote nezaplatila, dovolacie konanie zastavil, okresný súd sťažovateľke (strane) nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

24. Sťažovateľka v ďalšom vytýka najvyššiemu súdu zastavenie dovolacieho konania na základe sťažovateľkou proti uzneseniu okresného súdu III podaného dovolania – mimoriadneho opravného prostriedku s poukazom na § 419 CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým však podľa názoru najvyššieho súdu uznesenie okresného súdu III nie je.

25. Podľa presvedčenia sťažovateľky ak najvyšší súd s poukazom na čl. 4 ods. 1 a 2 CSP využitím inštitútu analógie zákona (*analogie legis*), prípadne analógie práva (*analogie iuris*) uznesenie okresného súdu III nepovažoval za rozhodnutie odvolacieho súdu podľa § 419 CSP, ktorým sa konanie končí a proti ktorému je podľa jej názoru dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP prípustné, ale dovolacie konanie proti uzneseniu okresného súdu III bez ďalšieho zastavil, dopustil sa porušenia zákazu odmietnutia spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), resp. sťažovateľke poskytnutie spravodlivosti odoprel.

K namietanému porušeniu čl. 36 ods. 2 listiny

26. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol

posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porovnaj napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

27. Článok 36 ods. 2 listiny v podstate upravuje právo na prístup k súdu, a to ako *lex specialis* pre prístup k súdu vo veci, o ktorej rozhodol orgán verejnej správy. V podstate ide skôr o kompetenčné ustanovenie určujúce, kedy súdna moc preskúmava rozhodnutia orgánov verejnej správy, než o ustanovenie zakladajúce základné právo. To je v skutočnosti priznané už čl. 36 ods. 1 listiny. Vo vzťahu k pojmu „rozhodnutie“ v čl. 36 ods. 2 listiny je opodstatnený extenzívny výklad, nevzťahuje sa teda len na rozhodnutia, ale zahŕňa aj ďalšie formy správania, konania a nečinnosti, ktorými orgán verejnej správy môže pôsobiť na právne postavenie fyzických osôb alebo právnických osôb (III. ÚS 375/2015).

28. Pretože v preskúmvanej veci nejde o vec rozhodnutia orgánov verejnej správy, ako ani o akékoľvek ďalšie formy ich správania, konania a nečinnosti, ktoré by mali zasiahnuť do základných práv a slobôd, ale ide o ústavný prieskum súdnych rozhodnutí a im predchádzajúcich postupov, ktoré vyplynuli jednako z konania vo veci súdneho poplatku v zmysle § 10 ods. 1 v spojení s § 12 ods. 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení účinnom v rozhodujúcom období (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) a jednako zo súdneho konania podľa Civilného sporového poriadku, medzi uznesením okresného súdu II, uznesením okresného súdu III a týmto predchádzajúcim postupom a tiež uznesením najvyššieho súdu a tomuto predchádzajúcim postupom na strane jednej a sťažovateľkou namietaným porušením čl. 36 ods. 2 listiny na strane druhej absentuje akákoľvek príčinná súvislosť.

29. Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti namietaného porušenia čl. 36 ods. 2 listiny odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 13 dohovoru

30. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. základného práva podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

31. Ústavný súd konštantne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, preto postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (porovnaj napríklad *Georgidias v. Grécko* z 29. 5. 1997, Recueil III/1997).

32. Pokiaľ ide o porušenie práva na účinný právny prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru, judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) potvrdzuje zrejmu súvislosť práva zaručeného čl. 13 dohovoru s ostatnými právami, ktoré dohovor garantuje (napríklad rozhodnutie vo veci *Silver* a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. 3. 1983, rozsudok vo veci *Boyle a Rice* proti Spojenému kráľovstvu z 27. 4. 1988, séria A, č. 131, rozsudok ESLP *Vilvarajah a ďalší* proti Spojenému

kráľovstvu z 30. 10. 1991, č. 13163/87, § 122). Ústavný súd poznamenáva, že čl. 13 dohovoru má procesný charakter, ktorý zaručuje všeobecné právo na účinný právny prostriedok nápravy pred vnútroštátnym orgánom každému, kto sa dovoľáva základných práv a slobôd uvedených v dohovore, a tento účinný prostriedok nápravy je nezávislý od istoty priaznivého výsledku pre sťažovateľov (podobne III. ÚS 86/05, I. ÚS 538/2013, III. ÚS 135/2014, III. ÚS 167/2015).

K postupu a uzneseniu okresného súdu II

33. Vzhľadom na princíp subsidiarity [„ak... nerozhoduje iný súd“], ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, môže ústavný súd poskytnúť ochranu konkrétnemu právu alebo slobode, porušenie ktorých je namietané, iba vtedy, ak sa ich ochrany fyzická osoba alebo právnická osoba nemôže domôcť v žiadnom inom konaní pred súdnymi orgánmi Slovenskej republiky.

34. Podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním žaloby, návrhu na začatie konania, dovolania alebo kasačnej sťažnosti, súd podľa § 9 vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote, ktorú určí, spravidla v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený.

35. Podľa § 12 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch vo veciach poplatkov za dovolanie rozhoduje súd, ktorý rozhodoval v prvej inštancii.

36. Podľa § 14 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch ak tento zákon neustanovuje inak, na konanie vo veciach poplatkov sa primerane použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku okrem § 357 písm. a).

37. Podľa § 14 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch v konaní podľa tohto zákona koná a rozhoduje vyšší súdny úradník vrátane rozhodovania o zastavení konania. Sudca

v konaní koná a rozhoduje o sťažnostiach proti rozhodnutiam vyššieho súdneho úradníka. Ak sa sťažnosti vyhovie v plnom rozsahu, rozhodnutie nemusí obsahovať odôvodnenie.

38. V zmysle § 239 ods. 1 CSP proti uzneseniu prvej inštancie vydanému súdnym úradníkom, ktoré treba doručiť, je prípustná sťažnosť.

39. V zmysle § 250 ods. 1 CSP ak nie je sťažnosť dôvodná, súd sťažnosť zamietne.

40. Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľka mala možnosť domáhať sa preskúmania uznesenia okresného súdu II vydaného súdnym úradníkom využitím sťažnosti, ktorú sťažovateľka napokon pred podaním ústavnej sťažnosti ústavnému súdu aj účinne využila, pričom o tejto jej sťažnosti bolo rozhodnuté uznesením okresného súdu III.

41. Vychádzajúc z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), ktorý nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti (vo vzťahu k uzneseniu okresného súdu II a tomuto predchádzajúcemu postupu) už po jej predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

K postupu a uzneseniu okresného súdu III

42. Sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. základného práva podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru aj uznesením okresného súdu III a tomuto predchádzajúcim postupom. V nadväznosti na túto skutočnosť, riadiac sa zásadou materiálnej ochrany ústavnosti, rešpektujúc rozhodovaciu činnosť ESLP (m. m. rozsudok z 12. 11. 2002 vo veci Zvolská a Zvolský v. Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54) a vychádzajúc zo svojej (už) ustálenej judikatúry, ústavný súd uvádza, že v prípade procesného

rozhodnutia dovolacieho súdu o odmietnutí dovolania považuje lehotu na podanie ústavnej sťažnosti ustanovenú v § 124 zákona o ústavnom súde (predtým § 53 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, pozn.) v zásade za zachovanú (s výnimkou prípadov, kde to konkrétne okolnosti posudzovanej veci zjavne vylučujú) aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu, ak bola táto lehota dodržaná vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu dovolacieho súdu (m. m. IV. ÚS 195/2010, III. ÚS 227/2010, IV. ÚS 394/2013).

43. Ústavný súd vo svojej judikatúre konštatoval, že podanie neprípustného dovolania – mimoriadneho opravného prostriedku, resp. dovolania proti rozhodnutiu, ktoré nie je spôsobilým predmetom dovolacieho konania, nemožno z hľadiska čl. 127 ods. 1 ústavy považovať za vyčerpanie účinného prostriedku nápravy v zmysle § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde. V prípade, že dovolanie nie je prípustné, nemožno ho považovať za účinný procesný prostriedok, ktorý zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv a slobôd (II. ÚS 64/06, II. ÚS 103/09). Na uvedenom nič nemení ani § 124 posledná veta zákona o ústavnom súde (účinný od 1. marca 2019, pozn.).

44. V súvislosti s týmto právnym názorom ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej opravným prostriedkom, ktorým je podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde podmienená prípustnosť ústavnej sťažnosti, nemôže byť každý v zákone predvídaný opravný prostriedok, ale iba taký, po podaní ktorého sa rozvinú procesné vzťahy v príslušnom konaní, ktoré vedú k prerokovaniu a rozhodnutiu vo veci samej (m. m. II. ÚS 77/06, IV. ÚS 547/2012).

45. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

46. Ak keď je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho (krajského) súdu, proti ktorému tento mimoriadny opravný prostriedok nie je prípustný, nemožno prihliadať

na rozhodnutie dovolacieho súdu o jeho odmietnutí v súvislosti s plynutím lehoty na podanie sťažnosti podľa § 124 zákona o ústavnom súde (II. ÚS 103/09, I. ÚS 49/02, I. ÚS 134/03, I. ÚS 209/03). Neprípustné dovolanie nemožno totiž z hľadiska čl. 127 ods. 1 ústavy považovať za účinný a dostupný právny prostriedok nápravy, ktorý je predpokladom (podmienkou) podania ústavnej sťažnosti na ústavnom súde podľa tohto článku ústavy, a na jeho podanie nie je preto z hľadiska plynutia uvedenej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti na ústavnom súde možné prihliadať. Uvedené platí o to viac, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu iného ako odvolacieho súdu.

47. Ako to už bolo uvedené, uznesením najvyššieho súdu bolo konanie na základe dovolania sťažovateľky podaného proti uzneseniu okresného súdu III zastavené, pretože toto dovolanie nesmerovalo proti rozhodnutiu odvolacieho súdu.

48. V danej veci lehota na podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu proti uzneseniu okresného súdu III začala plynúť právoplatnosťou tohto rozhodnutia, t. j. 7. novembra 2018. Sťažovateľka podala (na poštovú prepravu) ústavnú sťažnosť 23. marca 2020, teda v čase, keď nepochybne uplynula dvojmesačná lehota podľa § 124 zákona o ústavnom súde (predtým do 28. februára 2019 podľa § 53 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, pozn.).

49. Pretože zákon o ústavnom súde neumožňuje odpustiť zmeškanie tejto lehoty, o čo inak sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti ani nežiadala, ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti (vo vzťahu k uzneseniu okresného súdu III a tomuto predchádzajúcemu postupu) odmietol ako oneskorene podanú podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde.

K postupu a uzneseniu najvyššieho súdu

50. Ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie sa v občianskoprávnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom vrátane dovolacích konaní.

51. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

52. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

53. Ústavný súd z tohto hľadiska preskúmal aj napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu nemajúci oporu v zákone:

«... 3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 35 CSP] po preskúmaní procesných podmienok prípustnosti dovolania dospel k záveru, že dovolanie nie je procesné prípustné.

4. Podľa § 40 CSP súd aj bez námietky skúma vecnú, kauzálnu a funkčnú príslušnosť počas celého konania.

5. V zmysle § 161 ods. 1 CSP, ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (ďalej len „procesné podmienky“). Podľa ods. 2 citovaného ustanovenia, ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

6. Podľa § 419 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak to zákon pripúšťa. Prípustnosť dovolania je vymedzená v § 420 a § 421 CSP a upravuje dve skupiny rozhodnutí, pri ktorých je dovolanie prípustné. Prípustnosť dovolania je postavená na preskúmaní rozhodnutí len z dôvodu závažných procesných nedostatkov a v záujme zjednotenia rozhodovacej činnosti súdov. Pri oboch skupinách platí, že dovolanie je prípustné len proti rozhodnutiu odvolacieho súdu. Rozhodnutím odvolacieho súdu sa rozumie rozhodnutie vydané krajským súdom (§ 34 CSP) alebo najvyšším súdom (v sporoch z abstraktnej kontroly v spotrebiteľských veciach podľa § 31 ods. 2 CSP) v konaní o odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie. Strana sporu teda dovolaním nemôže napadnúť rozhodnutie súdu prvej inštancie, ako to je pri dovolaní generálneho prokurátora (§ 458 CSP).

7. V prejednávanej veci dovolanie žalobkyne smeruje proti právoplatnému rozhodnutiu súdu prvej inštancie, ktorý rozhodoval o sťažnosti proti uzneseniu súdu prvej inštancie vydanému súdnym úradníkom podľa § 239 a nasl. CSP, ktoré nie je spôsobilým predmetom dovolania v zmysle § 419 CSP. Sťažnosť nie je opravným prostriedkom, ale prostriedkom procesnej obrany. Z tohto dôvodu nemožno analogicky aplikovať ustanovenia o odvolaní.

8. Z vyššie uvedeného vyplýva, že najvyšší súd nie je funkčne príslušný na rozhodnutie o dovolaní smerujúcom proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie a nie je tu ani iný príslušný súd, príp. orgán, ktorý by bol na prejednanie tohto mimoriadneho opravného prostriedku príslušný a ktorému by bolo možné vec postúpiť.

9. Keďže nedostatok funkčnej príslušnosti súdu je neodstrániteľný nedostatok podmienky konania, najvyšší súd konanie o dovolaní žalobkyne podľa § 161 ods. 2 CSP v spojení s § 438 ods. 1 CSP zastavil.

10. Najvyšší súd považuje za potrebné nad rámec zákonom požadovaného rozsahu odôvodnenia uznesenia, ktorým bolo konanie o dovolaní zastavené (§ 451 ods. 3, prvá veta CSP) uviesť, že uznesením Okresného súdu Košice I z 2. júla 2007 č. k. 12 C 68/2006-56 bolo žalobkyni priznané individuálne (osobné) oslobodenie od súdnych poplatkov, ktoré platilo len do právoplatného skončenia (odvolacieho) konania a na dovolacie konanie sa (ak nie je výrokom uznesenia, ktorým sa oslobodenie priznáva výslovne určené inak) nevzťahuje. Dovolacie konanie je samostatným konaním, v ktorom dovolateľovi vzniká podaním dovolania poplatková povinnosť v zmysle § 5 ods. 1 písm. a/ v spojení s § 6 ods. 2, tretia veta zákona o súdnych poplatkoch, ak nejde o zákonné oslobodenie od poplatku (§ 4 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch), a to buď vecne podľa § 4 ods. 1 citovaného zákona alebo osobné podľa § 4 ods. 2 citovaného zákona...»

54. Ústavný súd zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

55. Ústavný súd po preskúmaní uznesenia najvyššieho súdu konštatuje, že z jeho odôvodnenia jasne a zrozumiteľne vyplýva, prečo bolo konanie o dovolaní sťažovateľky potrebné zastaviť. Odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu je tak zdôvodnené vyčerpávajúcim spôsobom a presvedčivo.

56. Ak sa sťažovateľka s právnym názorom najvyššieho súdu v otázke akceptácie vyslovenej neprípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP proti uzneseniu okresného súdu III nestotožňuje, ústavný súd dodáva, že otázka posúdenia podmienok dovolacieho konania je otázkou zákonnosti a jej riešenie nemôže viesť k záveru o porušení sťažovateľkou označených práv.

57. Tu ústavný súd pre úplnosť veci dodáva, že podľa záverov, ktoré vyplynuli z ústavnoprávneho prieskumu uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 173/2018 z 11. októbra 2018 o zastavení dovolacieho konania na úplne identickom skutkovom a právnom základe, „*Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým možno rozumieť výlučne rozhodnutie vydané krajským súdom v konaní o odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie. Uznesenie vydané sudcom, ktorým sa rozhodovalo o sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka nie je rozhodnutím odvolacieho súdu a nemožno voči nemu účinne podať dovolanie. Navyše, voči týmto rozhodnutiam nie je prípustné odvolanie, o ktorom by bol oprávnený rozhodovať krajský súd, preto je proti logike veci, aby sa pripustil prieskum takýchto rozhodnutí najvyšším súdom, pričom odvolací prieskum krajskými súdmi je výslovne vylúčený.*“ (pozri analytickú právnu vetu uverejneného vybraného rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 87/2019 z 5. novembra 2019). Ústavný súd nezistil žiadny dôvod, aby sa od tohto ústavnoprávneho posúdenia v preskúmvanej veci akokoľvek odchýlil.

58. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je okrem iného posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Ako to už bolo uvedené, podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05).

59. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti (vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu a tomuto predchádzajúcemu postupu) odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

60. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2020

Ľuboš Szigeti
predseda senátu